

بررسی بعد ذهنی کیفیت زندگی در شهر جدید اندیشه

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۰۶/۰۲

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۹۵/۰۵/۳۱

حسین فرهادی خواه (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران)
حسین حاتمی نژاد* (عضو هیأت علمی دانشگاه تهران)
محمود آروین (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران)
نبی مراد پور (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران)

چکیده

عمده‌ترین هدف ایجاد شهرهای جدید ایران، تمرکززدایی از شهرهای بزرگ که دارای سرریز معینی هستند، می‌باشد. به منظور تحقق این هدف ایجاد شهرهای جدید مستقل باکیفیت زندگی بالا یکی از ایده‌های غالب نزد متخصصان شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری است. سنجش کیفیت زندگی در این شهرها می‌تواند ما را در ارزیابی میزان موفقیت این شهرها در رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده یاری دهد؛ بنابراین هدف این تحقیق سنجش بعد ذهنی کیفیت زندگی شهر جدید اندیشه از دیدگاه شهروندان می‌باشد. روش تحقیق حاضر توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری در این پژوهش ساکنان شهر جدید اندیشه با جمعیت ۹۷۸۰۷ نفر می‌باشد. حجم نمونه‌گیری به طور تصادفی ساده انجام شده و برای برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران با احتمال ۹۵ درصد صحت استفاده شد که حجم نمونه ۳۲۱ نفر برآورد شده و برای گردآوری داده‌ها از پرسش نامه استفاده شده است. در این پژوهش از ۳۰ شاخص در ۶ بعد اجتماعی، بعد اقتصادی، بعد کالبدی - محیطی، بعد زیست‌محیطی، رفاهی - خدماتی و بعد تسهیلات و زیرساخت‌های شهری استفاده شده است. داده‌های گردآوری شده با استفاده از آزمون‌های همبستگی اسپیرمن، آزمون کای اسکوئر، آزمون یومن - وایت نی، کرسکال والیس، ویلکاکسون و رگرسیون تک متغیره تحلیل گردید. نتایج تحقیق نشان می‌دهد علی‌رغم موفق بودن این شهر در جذب جمعیت، شهروندان از اکثر شاخص‌های مربوط به کیفیت زندگی در شهر جدید اندیشه رضایت ندارند؛ و دلیل موفق بودن این شهر در جذب جمعیت دلایلی به غیر از بالا بودن کیفیت زندگی در این شهر دارد. همچنین از نظر میزان رضایت از کیفیت زندگی در بین مردان و زنان تفاوت وجود دارد، بین سن و رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود ندارد تفاوت رضایت از کیفیت زندگی در گروه‌های شغلی معنی‌دار است و همچنین مدت اقامت بر میزان رضایت از کیفیت زندگی در شهر جدید اندیشه مؤثر نمی‌باشد.

واژه‌های کلیدی: شهر جدید، کیفیت زندگی، رضایتمندی، شهر اندیشه، دیدگاه شهروندان

مقدمه

هدف اصلی برنامه‌ریزی شهری، ایجاد شهرهایی است که مکان مطلوب را برای زندگی مردم فراهم سازند (صادقی، ۱۳۸۰: ۲). افزایش جمعیت شهرنشین و نیازمندی به ایجاد مراکز شهری از عوامل اصلی احداث شهرهای جدید بوده است تا بدین‌وسیله بتواند جمعیت اضافه‌شده در شهرهای بزرگ را در خود جای دهد (وارثی ۱۳۸۲: ۱۹). در واقع شهرهای جدید برای کمک به حل مشکلات اقتصادی و اجتماعی و محیطی شهرهای بزرگ به وجود آمده‌اند (Eddie and Hui, 2003: 424). علاوه بر این، برای جلوگیری از تخریب پس‌کرانه‌های زراعی و طبیعی شهرها، حل مشکل مسکن، نارسایی‌های خدمات زیربنایی و روبنایی و همچنین تمرکززدایی از مادر شهرها و کاهش بار فعالیتی و اقتصادی آن‌ها احداث شهرهای جدید الزامی می‌شود (قرخلو و پناهنده‌خواه، ۱۳۸۸). شهرهای جدید با اهدافی همچون کاهش جمعیت کلان شهرها، ایجاد اشتغال و غیره به وجود آمده‌اند؛ اما بی‌توجهی به کیفیت‌های فضای شهری در اثر سرعت ساخت‌وساز و تسریع در سرریز جمعیت کلان شهرها، سبب به وجود آمدن شهرهای جدید عاری از کیفیت مطلوب زندگی شهری و اجتماعی و حتی در برخی موارد شهرهای خالی از سکنه و بی‌هویت شده‌اند (ایران‌شاهی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱). نگرانی در مورد کیفیت زندگی شهری، منجر به علاقه فزاینده در یافته‌هایی که به دنبال اندازه‌گیری کیفیت زندگی در مکان‌های خاص هستند، گردیده است (Oktay and Rustemli, 2010: 27). فرض اساسی رویکردهای بسیاری به برنامه‌ریزی و طراحی این است که نقاط، ممکن است به‌منظور ارتقاء کیفیت زندگی مردم طراحی‌شده باشد. بسیاری از افراد انتظار دارند که در شهرها و مناطق شهری زندگی کنند، بنابراین بررسی رابطه بین ویژگی‌های این مکان‌ها و درک ساکنان از کیفیت زندگی مهم به نظر می‌رسد (Marans, 2012: 10). مطالعه کیفیت زندگی نشان می‌دهد که این مفهوم بر دو موضع تمرکز دارد: رفاه شخصی و کیفیت زندگی شهری، در حالی که رفاه شخصی به فرد مرتبط است، کیفیت زندگی شهری به محیط مرتبط است (Baycan Levent, 2006: 4). با توجه به این که کلان شهر تهران از موقعیت خاصی در نظام شهرنشینی و سلسله‌مراتب شهری کشور برخوردار است، روند سریع گسترش آن، بدون پیش‌بینی و استقرار ترتیبات نهادی و قانونی لازم برای کنترل و هدایت توسعه و ارائه خدمات متناسب در کل منطقه موجب بروز مشکلات و چالش‌های محتوایی متعدد همچون سکونتگاه‌های غیررسمی، تخریب محیط‌زیست، از بین رفتن اراضی مرغوب باغی و کشاورزی، آلودگی‌های آب‌و‌خاک و هوا، ناکارایی شبکه حمل‌ونقل و ... شده است (آخوندی و همکاران، ۱۳۸۶). این عوامل

موجب نارضایتی ساکنان و همچنین مهاجران واردشده به این شهر شده است. در همین راستا، به منظور سرریز پذیری جمعیت کلان شهر تهران، احداث چهار شهر جدید اندیشه، پرند، پردیس و هشتگرد در دستور کار قرار گرفت. شهر جدید اندیشه به علت قرارگیری در محور کرج - شهریار و پوشش حوزه غرب تهران، می‌تواند نقش مهمی در جذب جمعیت کلان شهر تهران بازی کند. با توجه به این مهم، سنجش و تحلیل رضایتمندی از شاخص های کیفیت محیط شهر جدید اندیشه ضروری می‌گردد تا به‌عنوان نتایجی در اختیار مسؤلان به‌منظور اعمال سیاست‌های لازم برای جذب جمعیت کلان شهر تهران قرار گیرد. پژوهش حاضر باهدف سنجش کیفیت زندگی در شهر جدید اندیشه - که به‌عنوان یکی از شهرهای جدید جهت سامان دهی شهر تهران ایجادشده است - صورت گرفته است. جهت انجام این پژوهش فرضیه‌هایی به‌صورت زیر طرح شده است:

فرضیه اصلی: به نظر می‌رسد ساکنان شهر جدید اندیشه از شاخص های کیفیت زندگی در شهر رضایت ندارند.

فرضیه‌های فرعی:

- ۱- میزان رضایت از کیفیت زندگی در بین مردان و زنان متفاوت است.
- ۲- بین سن و رضایت از شاخص های کیفیت زندگی در شهر جدید اندیشه رابطه وجود دارد.
- ۳- میزان رضایت از شاخص های کیفیت زندگی در بین گروه‌های شغلی پاسخ گویان متفاوت است.
- ۴- بین میزان رضایت از کیفیت زندگی قبل از آگاهی شاخص ها و بعد از آگاهی از شاخص ها تفاوت وجود دارد.
- ۵- مدت اقامت ساکنان بر میزان رضایت آن‌ها از کیفیت زندگی مؤثر می‌باشد.

مبانی نظری

شهر جدید

پدیده شهرهای جدید در ایران، پس از انقلاب اسلامی عمدتاً به‌منظور جذب سرریز شهرهای بزرگ و ناشی از افزایش یک‌باره جمعیتی در دهه ۶۰ مطرح شد و شکل گرفت. شهرهای جدید ایران، به‌عنوان یکی از سیاست‌ها در جهت حل و کاهش مشکلات عدیده شهرها و نانوایی مسؤلان در حل آن‌ها ارائه شد. شهرهای جدید قرار بود رفاه را در پناه آسایش و امنیت برای شهروندان در پی داشته باشد.

شهرهای جدید در مفهوم متداول امروز، پاسخی به تمرکز و تراکم بیش از حد جمعیت و فعالیت در شهرهای بزرگ‌اند بنابراین می‌توان گفت که تمرکززدایی و جذب سرریز جمعیتی کلان شهرها و کاهش بار فعالیتی آن‌ها به منظور بالا بردن کیفیت زندگی و سامان دهی جمعیت و فعالیت در ناحیه شهری، رسالت این شهرها به شمار می‌آید. با نگاهی آرمانی، ساخت شهرهای جدید می‌تواند با افزایش کیفیت و سطح زندگی برای نو شهرنشینان همراه باشد. چراکه برخلاف شهرهای قدیمی ما - که توسعه آن‌ها به دلیل معابر و خانه‌های قدیمی با اما و اگرهای فراوان و به تدریج امکان‌پذیر شده در صورت مهیا بودن امکانات از لحاظ تئوریک ساخت آرمان شهرهای جدید قابل وصول است (زبردست و بنی عامریان، ۱۳۸۹).

کیفیت زندگی شهری

امروزه کیفیت زندگی شهری به‌عنوان کلیدی‌ترین مفهوم در برنامه‌ریزی شهری است (نظم‌فر و محمدی، ۱۳۹۶: ۶۹). کیفیت زندگی مفهومی پیچیده است و بسیاری از دانشمندان علوم اجتماعی از ارائه تعریفی جامع‌و‌مانع از آن ناتوانند؛ چراکه درک این مفهوم از سوی اقشار مختلف جامعه شهری معنای متفاوتی را متبادر می‌کند (Georg & Braron, 1980:1). به عبارتی در محیط شهری این مفهوم به‌واسطه تنوع اندیشه‌ها و این که هر کس تعریف خاصی از زندگی و رفاه اجتماعی دارد معنای متفاوتی را متصاعد می‌کند (Bond & corner, 2004:1). کیفیت زندگی در واقع به معنای «قابلیت زندگی»، یک مکان مطرح می‌شود به عبارتی در یک جامعه شهری کیفیت زندگی برگرفته از تجربه مشترک ساکنان شهر از محیط شهر (مثلاً: کیفیت هوا، آب، ترافیک، فرصت‌های تفریحی، شغلی و غیره) و سطح توانایی شهر در پاسخ‌گویی به اهداف موردنظر ساکنان شهر می‌باشد (Myers, 1987:108). کیفیت زندگی شهری دربرگیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌های همچون رضایت، تعلق و امنیت را در برمی‌گیرد. در برخی موارد، رضایت‌های اجتماعی نیز نامیده می‌شد. همچنین ابعادی محیطی که دربرگیرنده سنجه‌های همچون مسکن، دسترسی به خدمات و امنیت محیطی است. جنبه‌های دیگر دربرگیرنده توجه به فرصت‌های اجتماعی، امیدهای اشتغال، ثروت و اوقات فراغت است (سیف‌الدینی، ۳۷۵۱۳۸۱).

دیدگاه‌ها و نظریه‌های کیفیت محیط شهری

دیدگاه سیاست‌گذاران: این دیدگاه اغلب که از سیاست‌های محیطی کشورها شکل می‌گیرد با توجه به شرایط غالب اقتصادی، اجتماعی و محیطی مناطق متفاوت است و از یک

کشور به کشور دیگر در رابطه با چگونگی روش‌های برخورد یا مسأله کیفیت محیط تفاوت‌های زیادی وجود دارد. بر اساس این دیدگاه می‌توان مفهوم کیفیت محیط سکونتی را به صورت یک مفهوم سلسله‌مراتبی چند شاخصه معرفی کرد؛ به این معنا که کیفیت زندگی محیط در هر مقیاس فضایی به وسیله چندین ویژگی ریزتر، تعیین می‌شود و این شاخص‌ها به منظور سنجش پذیری به شاخص‌های دیگر تقسیم می‌شود.

دیدگاه شناختی - روان‌شناختی: این دیدگاه اصولاً بر رابطه انسان و محیط تأکید می‌کند و نظر بر این است که این رابطه به وسیله ویژگی‌های فردی و محیط تحت تأثیر قرار می‌گیرد. مردم روی محیط‌زیست خود فعالیت می‌کنند و از سوی دیگر، وضعیت و شرایط محیط‌زیست نیز بر جمعیت آن تأثیر می‌گذارد.

دیدگاه تحقیقات تجربی: این دیدگاه بر مبنای تحقیقات انجام‌شده در زمینه کیفیت محیط استوار است. این دیدگاه متکی بر مطالعاتی است که بر روی کیفیت محیط سکونتی شهری متمرکز شده باشند. در آن‌ها رضایتمندی از سکونت و محیط معیار غالب ارزیابی باشد. مشاهده‌گران ساکنان خود محل باشند و محیط‌های سکونتی شهری بر مبنای گستره وسیعی از شاخص‌ها ارزیابی شوند. در این مطالعات، ساکنان در مورد موقعیت و شرایط سکونتی فعلی بر مبنای مجموعه‌ای از شاخص‌های کیفیت مورد سؤال قرار می‌گیرند (رفیعیان و همکاران، ۱۳۹۰).

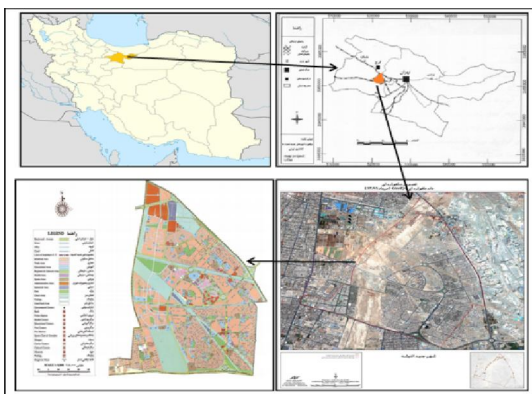
محدوده مورد مطالعه

مجموعه شهری تهران را می‌توان پیچیده‌ترین نظام فضایی موجود در کشور دانست. این منطقه با مساحتی بالغ بر ۱۸۰۰۰ کیلومترمربع در شعاع ۳۰ تا ۴۰ کیلومتر شهر تهران گسترش پیدا کرده و تقریباً تمام مساحت استان تهران (به استثنای ناحیه کوهستانی شمال و نواحی کویری جنوب) را در برمی‌گیرد. به دلیل تمرکز سیاسی، اداری و اقتصادی تهران، این شهر از دیرباز شاهد پذیرش زیاد مهاجران از دیگر نقاط کشور بوده است. بر این اساس چهار شهر جدید اندیشه، هشتگرد، پردیس و پزند در دستور کار طراحی و احداث برای اسکان مهاجران و جمعیت مازاد تهران و شهرهای ناحیه قرار گرفت. شهر جدید اندیشه با وسعت ۱۴۹۵ هکتار به صورت مثلثی واقع در غرب استان تهران در شهرستان شهریار در فاصله ۳۰ کیلومتری شهر تهران، ۳ کیلومتری شمال غربی شهر شهریار و ۷ کیلومتری جنوب شرقی شهر کرج می‌باشد (سایت شهرداری شهر جدید اندیشه، ۱۳۹۳). طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ جمعیت این شهر ۹۷۸۰۷ نفر بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰).

جدول شماره ۱: روند جمعیت‌پذیری شهر جدید اندیشه

۱۳۷۲	سال شروع عملیات اجرایی
۱۳۵۰۰	جمعیت ساکن در سال ۱۳۷۷
۷۵۹۵۶	جمعیت ساکن در سال ۱۳۸۵
۷۶۱۲۲	جمعیت ساکن در ۱۳۸۷

مأخذ: (خزاعی نژاد و سیف‌الدینی، ۱۳۹۱)

نقشه شماره ۱: موقعیت شهر جدید اندیشه، منبع: نگارندگان، ۱۳۹۳

محل استقرار شهر جدید اندیشه توسط وزارت مسکن و شهرسازی قبل از مکان‌یابی شهرهای جدید منطقه شهری تهران انتخاب گردید و مساحت آن در مطالعات مقدماتی ۱۴۹۵ هکتار برآورد شد. بر اساس مصوبه ۱۳۶۸/۱۰/۱۱ شورای عالی شهرسازی و معماری ایران سقف جمعیتی شهر ۴۰ هزار نفر تعیین شد و مجدداً بر اساس مصوب ۷۱/۹/۹ این شورا سقف جمعیتی به ۶۰ هزار نفر افزایش یافت و سرانجام در تاریخ ۷۹/۱۱/۲۹ طرح توسعه و عمران اندیشه با جمعیت ۱۰۳۵۰۰ نفر و وسعت ۱۴۰۰ هکتار تصویب گردید (مهندسین مشاور شهر و برنامه، ۱۳۸۲: ۴) در نهایت طرح تفصیلی شهر در مردادماه ۸۲ با سقف جمعیتی ۱۱۸/۶۵۰ نفر و در زمینی به وسعت ۱۴۰۰ هکتار تصویب گردید (تیموری و کیوان، ۱۳۹۰: ۱۱۵).

اهداف ایجاد شهر جدید اندیشه

جذب جمعیت سرریز منطقه شهری تهران و جلوگیری از حاشیه‌نشینی و توسعه خودرو امکان فرصت دهی و سامان دهی به شهرهای تهران و کرج

پایه‌گذاری اقتصاد شهر بر اساس خدمات آموزش عالی و بعضاً صنایع مطلوب منطقه حفظ تعادل اکولوژیکی شهر و منطقه حفظ خصوصیات طبیعی منطقه تا حد امکان (قنواتی و همکاران، ۱۳۸۹: ۵).

جذب جمعیت سرریز منطقه شهری تهران

امکان فرصت دهی و سامان دهی به شهرهای تهران و کرج

حفظ تعادل اکولوژیکی منطقه

ایجاد محیط‌زیست مناسب

جدایی لازم کاربری‌های از یک سو و تلفیق مناسب آن‌ها از سوی دیگر

نزدیکی محل کار، مسکن و خدمات شهری نسب به یکدیگر

استفاده بهینه از زیرساخت‌ها

جلوگیری از حاشیه‌نشینی و توسعه خودروهای شهری (طرح جامع اندیشه، ۱۳۷۰: ۱۰).

مقاطع برنامه‌ریزی شهر جدید اندیشه

کوتاه‌مدت: ۱۳۷۰ لغایت ۱۳۷۵: دوره ۵ ساله پیش‌بینی جمعیت ۱۰۰۰۰ نفر

میان‌مدت: ۱۳۷۰ لغایت ۱۳۸۵: دوره ۱۵ ساله پیش‌بینی جمعیت ۶۰۰۰۰ نفر

درازمدت: ۱۳۷۰ لغایت ۱۳۹۵: دوره ۲۵ ساله پیش‌بینی جمعیت ۱۰۰۰۰۰ نفر (طرح جامع

شهر جدید اندیشه، ۱۴: ۱۳۷۶).

مراحل شکل‌گیری

فاز ۱: این فاز در واقع شهرک اندیشه نامیده شده که قبل از انقلاب عملیات طراحی و اجرایی

آن شروع و بعد از انقلاب تکمیل و تحویل فرمانداری و شهرداری شهریار گردید.

فاز ۲: طراحی این فاز در زمینی به مساحت ۱۲۰ هکتار از سال ۱۳۷۰ آغاز و قطعات آن در

دو بخش ویلایی و آپارتمانی از سال ۱۳۷۱ به متقاضیان واگذار گردید.

فاز ۳: این فاز در سال ۱۳۷۰ در زمینی به مساحت ۳۶۰ هکتار طراحی و بر اساس کاربری

مصوب در مراحل مختلف به متقاضیان واگذار شده است.

فاز ۴: مساحت این فاز ۳۳۰ هکتار بوده که از سال ۱۳۷۵ آماده‌سازی اراضی آن آغاز و به

متقاضیان واگذار شده است.

فاز ۵: این فاز به مساحت ۱۹۴ هکتار می‌باشد که ۵۸ هکتار آن توسط شرکت تعاونی مسکن جعفریه احداث گردیده است (شرکت عمران شهر جدید اندیشه، ۱۳۸۸: ۷).

فاز ۶: این فاز به مساحت ۴۰۰ هکتار می‌باشد که عمده زمین‌های آن در مالکیت بخش خصوصی و کمیته امداد می‌باشد (تیموری و کیوان، ۱۳۹۰: ۱۱۶).

طبق برآورد شرکت عمران شهر جدید اندیشه در سال ۱۳۸۸ معادل ۱۰۰۰۰۰ نفر سکونت دارند. با توجه به این که در سال ۱۳۸۵ باید طبق برنامه طرح جامع جمعیت شهر جدید اندیشه به ۶۰ هزار می‌رسید ولی در سال ۸۵ طبق برآورد مرکز آمار ایران جمعیت شهر جدید اندیشه حدود ۷۵۶۱۹ نفر بوده است؛ یعنی از برنامه جلوتر بوده است. باین‌وجود این‌طور به نظر می‌رسد که شهر جدید اندیشه توانسته است در موفقیت بسیار خوبی در جذب جمعیت سرریز جمعیت منطقه شهری تهران داشته باشد (تیموری و کیوان، ۱۳۹۰: ۱۱۹).

به گفته اعتماد ۱۳۸۵ دو عامل ارزانی زمین و مسکن و فراهم کردن شغل مناسب و متنوع در جذب جمعیت در شهرها جدید مهم ترین نقش را ایفا می‌کنند: این مهم در شهر جدید اندیشه به دلیل عامل اول در شهر جدید اندیشه اتفاق افتاده است. هر چه قیمت زمین بین شهرهای اصلی و شهر جدید بیش تر شود، شهر جدید بیش تر مورد توجه متقاضیان قرار می‌گیرد. مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد که متوسط قیمت در تهران تقریباً دو برابر شهر جدید اندیشه می‌باشد؛ بنابراین این عامل را می‌توان یکی از مهم ترین فاکتورهایی دانست که در جذب جمعیت این شهر مؤثر بوده است (خزاعی، ۱۳۸۷: ۱۸۷).

همچنین نزدیکی مکانی شهر جدید اندیشه به کلان شهر تهران و کرج و وجود هسته‌ها سکونتی در نزدیکی شهر جدید اندیشه به نام شهرک اندیشه که به‌منظور اسکان فرهنگیان و کارکنان آموزش و پرورش شهریار احداث شده است و از سوی دیگر نزدیکی به شهریار به‌عنوان یک سکونتگاه با هویت از جمله مهم ترین عوامل مؤثر در موفقیت شهر جدید اندیشه است.

کاربری اراضی شهر جدید اندیشه

بر طبق داده‌های شرکت عمران شهر جدید کاربری اراضی شهر اندیشه و نقشه کاربری اراضی شهر کاربری‌های موجود شهر بر اساس تعداد و نوع و سرانه و وضعیت سرانه نسبت به سرانه استاندارد موردبررسی قرار گرفت. سرانه‌ها با توجه به جمعیت ۹۷۸۰۷ نفری سال ۱۳۹۰ محاسبه شده‌اند. در جدول شماره وضعیت هر یک از کاربری‌های مشخص شده است.

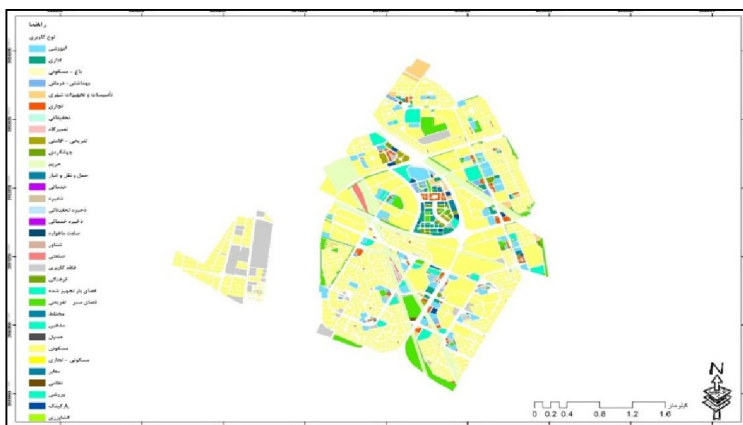

جدول شماره (۲): وضعیت کاربری اراضی شهر جدید اندیشه

ردیف	نوع کاربری	مترمربع	هکتار	تعداد	سرانه موجود	سرانه استاندارد	وضعیت
۱	مسکونی	۳۷۳۳۴۶۷	۳۷۳/۳۵	۹۷۰۵	۳۸/۱۷	۴۰	مناسب
۲	آموزشی	۳۷۲۸۱۴/۳	۳۷/۲۸	۸۳	۳/۸۱	۲-۵	مناسب
۳	بهداشتی درمانی	۵۰۹۴۹/۳۴	۵/۰۹	۲۱	۰/۵۲	۱-۱/۵	نامناسب
۴	فرهنگی	۵۱۸۵۲/۵۶	۵/۱۹	۱۹	۰/۵۳	۰/۴-۰/۷۵	مناسب
۵	ورزشی	۲۲۱۶۰۶/۸	۲۲/۱۶	۲۲	۲/۲۷	۱-۱/۵	مناسب
۶	مذهبی	۲۳۷۸۴/۵۵	۲/۳۸	۱۰	۰/۲۴	۰/۲-۰/۵	مناسب
۷	اداری	۹۳۸۰۱/۱۸	۹/۳۸	۳۸	۰/۹۶	۰/۷۵-۱	مناسب
۸	صنعتی	۳۷۸۷/۱۵	۳/۳۸	۵۶	۰/۳۵	۶-۸	نامناسب
۹	تجاری	۱۰۷۴۳۰/۲	۱۰/۷۴	۱۹۰	۱/۱۰	۲/۵	نامناسب
۱۰	مختلط	۳۸۶۳۷	۳/۸۶	۱۱	۰/۴۰		
۱۱	فاقد کاربری	۴۹۰۷۲۸/۹	۴۹/۰۷	۲۱۰	۵/۰۲		
۱۲	نظامی	۴۷۴۵/۸۹۳	۰/۴۷	۳	۰/۰۵	۰/۷۵-۱	نامناسب
۱۳	تأسیسات و تجهیزات شهری	۴۳۰۱/۲۲۹	۰/۴۳	۲۶	۰/۰۴	۱-۲	نامناسب
۱۴	پارکینگ	۳۸۰۲۲/۶۶	۳/۸۰	۲۰	۰/۳۹		
۱۵	تفریحی-اقامتی	۴۷۶۲۲/۱۲	۴/۷۶	۱۱	۰/۴۹	۰/۱-۱/۵	نامناسب
۱۶	فضای سبز	۴۰۲۷۶۲/۷	۴۰/۲۸	۱۱۱	۴/۱۲	۸	نامناسب

یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۵

با توجه به جدول شماره ۲ می‌توان گفت در شهر جدید اندیشه کاربری‌های خدماتی بهداشتی - درمانی، تجاری، نظامی، تأسیسات و تجهیزات شهری، تفریحی و اقامتی و فضای سبز با توجه به سرانه استاندارد وضعیت نامناسبی دارند و کاربری‌های آموزشی، ورزشی، مذهبی و اداری شرایط مناسبی برخوردارند. در نقشه شماره کاربری اراضی شهر جدید اندیشه مشاهده می‌گردد.

نقشه شماره (۲): کاربری اراضی شهر جدید اندیشه، یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۵

روش تحقیق

این پژوهش برای سنجش کیفیت زندگی در شهر جدید اندیشه انجام گرفته است. در این پژوهش، از روش‌های تحقیق توصیفی و تحلیلی و در بخشی از مراحل تحقیق از روش توصیفی زمینه یاب یا پهنانگر (پیمایشی) استفاده شده است. بخشی از این تحقیق که مربوط به ادبیات موضوع است به روش توصیفی و بخش دیگر آن که مربوط به فعالیت‌های میدانی تحقیق است، به روش تحلیلی - پیمایشی انجام شده است. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به این صورت بوده که داده‌ها از طریق توزیع و گردآوری پرسش‌نامه انجام گرفته است. جامعه آماری ساکنان شهر جدید اندیشه که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰، جمعیت این شهر ۹۷۸۰۷ بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۳). حجم نمونه‌گیری به‌طور تصادفی انجام شده و برای برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران با احتمال ۹۵ درصد صحت استفاده کردیم (حافظ نیا، ۱۳۸۷: ۱۴۲) که حجم نمونه ۳۲۱ نفر برآورد شده است. جهت تحلیل توصیفی و استنباطی داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. در این پژوهش از ۳۰ گویه در ۶ بعد اجتماعی، بعد اقتصادی، بعد کالبدی - محیطی، بعد زیست‌محیطی، رفاهی - خدماتی و بعد تسهیلات و زیرساخت‌های شهری استفاده شده است. در جدول شماره ۳ بیان شده‌اند. برای تحلیل استنباطی آزمون‌های همبستگی اسپیرمن، آزمون کای اسکور، آزمون یومن - وایت نی، کرسکال والیس، ویلکاکسون و رگرسیون تک متغیره استفاده شده است.

جدول شماره (۳): ابعاد و گویه‌های پژوهش

ابعاد	گویه
بعد اجتماعی	روابط همسایه‌ها، احساس امنیت برای کودکان و زنان، شلوغی و ازدحام جمعیت، ارتباطات قومی و فرهنگی، فضای مناسب برای تعامل همسایه‌ها
بعد اقتصادی	توزیع مغازه‌ها، دسترسی به مراکز تجاری، تنوع خدماتی مراکز تجاری، تسهیلات جانبی مراکز تجاری
بعد کالبدی - محیطی	میزان کیفیت منزل مسکونی، مصالح باکیفیت، مساحت مسکن، پیاده‌روها، مسیر دوچرخه‌سواری، تعداد پارکینگ، فضای سبز و فضای بازی کودکان
بعد زیست‌محیطی	بو، سروصدا، آلودگی هوا، کیفیت آب
بعد رفاهی - خدماتی	دسترسی به مدارس، امکانات ورزشی، فضاهای باز عمومی شهر، امکانات بهداشتی درمانی، تعداد کتابخانه، کیفیت کتابخانه‌ها
تسهیلات و زیرساخت‌های شهری	جمع‌آوری زباله، سیستم حمل‌ونقل عمومی، سیستم فاضلاب، جایگاه‌های سوخت

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳

یافته‌های تحقیق

در ابتدا مشخصات توصیفی پاسخ‌گویان در جدول شماره ۴ بیان شده است.

جدول شماره ۴: مشخصات پاسخ‌گویان

مؤلفه توصیفی	گروه‌ها	فراوانی	درصد
سن	زیر ۲۰ سال	۲۰	۶,۲
	۲۰ تا ۳۰ سال	۱۰۳	۳۲,۱
	۳۰ تا ۴۰ سال	۹۳	۲۹,۰
	۴۰ تا ۵۰ سال	۵۶	۱۷,۴
	بالای ۵۰ سال	۴۹	۱۵,۳
	کل	۳۲۱	۱۰۰,۰
جنس	مرد	۱۶۴	۵۱,۱
	زن	۱۵۷	۴۸,۹
	کل	۳۲۱	۱۰۰,۰
اشتغال	دولتی	۴۸	۱۵,۰
	خصوصی	۵۴	۱۶,۸
	آزاد	۹۵	۲۹,۶
	بیکار	۲۱	۶,۵

۱۰,۹	۳۵	محصل	
۲۱,۲	۶۸	خانه‌دار	
۱۰۰,۰	۳۲۱	کل	
۸,۷	۲۸	زیر دیپلم	تحصیلات
۳۸,۶	۱۲۴	دیپلم	
۲۰,۶	۶۶	فوق دیپلم	
۲۷,۷	۸۹	لیسانس	
۴,۴	۱۴	فوق لیسانس و بالاتر	
۳۲۱	۳۲۱	کل	
۱,۶	۵	کم تر از یک سال	مدت اقامت
۵,۶	۱۸	۱-۵	
۲۵,۵	۸۲	۵-۱۰	
۶۷,۳	۲۱۶	بیش از ۱۰ سال	
۱۰۰,۰	۳۲۱	کل	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳

کیفیت ذهنی زندگی می‌تواند تجمعی از سطح رضایت در قلمروهای مختلف زندگی باشد. بر اساس این روش زندگی به قلمروهای مختلفی (اقتصادی، کالبدی، زیست‌محیطی و اجتماعی - فرهنگی) تقسیم شده و ترکیب میزان رضایت حاصل از هر یک قلمروها، کیفیت کلی زندگی را نشان می‌دهد (خواجه و همکاران، ۱۳۹۱)؛ بنابراین در این پژوهش اقدام به اندازه‌گیری سطح رضایتمندی شهروندان از کیفیت زندگی در شهر جدید اندیشه شده است. جهت سنجش شاخص های کیفیت زندگی از دیدگاه شهروندان آزمون کای اسکور تک متغیره بهره گرفتیم. در این آزمون فرض H_1 به این صورت بیان شده است: به نظر می‌رسد شهروندان از شاخص های کیفیت زندگی رضایت ندارند و همچنین فرض H_0 این گونه تعریف شده است: به نظر می‌رسد شهروندان از شاخص های کیفیت زندگی رضایت دارند. در این آزمون در صورت کم تر شدن مقدار سطح معناداری از ۰/۰۵، فرض H_1 تأیید می‌شود و در صورت بالاتر بودن مقدار سطح معناداری از ۰/۰۵ فرض H_0 تأیید می‌شود.

جدول شماره ۵: بررسی میزان رضایت شهروندان از شاخص های کیفیت زندگی با استفاده از آزمون chi Square

ابعاد	گویه	فراوانی	ضریب کای اسکوئر	درجه آزادی df	Sig سطح معناداری
بعد اجتماعی	روابط همسایه‌ها	۳۲۱	۳۰,۶۸۸	۳	.۰۰۲
	احساس امنیت برای کودکان و زنان	۳۲۱	۱۳۱,۷۸۸	۴	.۰۱۸
	شلوغی و ازدحام جمعیت	۳۲۱	۵۲,۵۰۵	۴	.۰۰۰
	ارتباطات قومی و فرهنگی	۳۲۱	۹۹,۹۸۱	۴	.۰۰۰
	فضای مناسب برای تعامل همسایه‌ها	۳۲۱	۸۱,۳۲۱	۴	.۰۰۰
بعد اقتصادی	توزیع مغازه‌ها	۳۲۱	۱۲۵,۵۲۶	۴	.۰۸۶
	دسترسی به مراکز تجاری	۳۲۱	۲۶۳,۴۳۹	۴	.۰۰۰
	تنوع خدماتی مراکز تجاری	۳۲۱	۲۶,۶۰۷	۴	.۱۲۷
	تسهیلات جانبی مراکز تجاری	۳۲۱	۱۲۴,۵۹۲	۴	.۰۰۰
بعد کالبدی - محیطی	میزان کیفیت منزل مسکونی	۳۲۱	۴۲,۹۴۱	۴	.۰۰۰
	مصالح باکیفیت	۳۲۱	۶۵,۵۲۶	۴	.۰۰۰
	مساحت مسکن	۳۲۱	۸۹,۹۷۴	۴	.۰۰۰
	پیااده‌روها	۳۲۱	۸۲,۹۴۱	۴	.۰۰۶
	مسیر دوچرخه‌سواری	۳۲۱	۱۷۰,۷۵۱	۳	.۰۰۰
	تعداد پارکینگ	۳۲۱	۱۳۹,۶۲۳	۳	.۰۰۰
	فضای سبز و فضای بازی کودکان	۳۲۱	۱۱۳,۷۵۱	۴	.۰۲۱
بعد زیست محیطی	بو	۳۲۱	۱۰۹,۳۵۸	۴	.۰۱۷
	سروصدا	۳۲۱	۳۱,۴۶۰	۴	.۰۰۰
	آلودگی هوا	۳۲۱	۱۰۸,۶۴۲	۴	.۰۲۴
	کیفیت آب	۳۲۱	۹۲,۰۶۹	۴	.۰۰۰
بعد رفاهی - خدماتی	دسترسی به مدارس	۳۲۱	۶۲,۸۷۹	۴	.۰۰۰
	امکانات ورزشی	۳۲۱	۴۱,۴۳۰	۳	.۰۰۰
	فضاهای باز عمومی شهر	۳۲۱	۸۰,۷۲۹	۴	.۰۰۰
	امکانات بهداشتی درمانی	۳۲۱	۸۸,۰۵۰	۴	.۰۰۰
	تعداد کتابخانه	۳۲۱	۱۲۰,۷۲۱	۳	.۰۰۰
	کیفیت کتابخانه‌ها	۳۲۱	۱۷۶,۹۹۱	۴	.۰۰۰
تسهیلات زیرساخت‌های شهری	جمع‌آوری زباله	۳۱۲	۱۵۴,۹۶۶	۴	.۰۳۳
	سیستم حمل‌ونقل عمومی	۳۲۱	۱۸۹,۲۰۲	۴	.۰۰۰
	سیستم فاضلاب	۳۲۱	۱۳۴,۱۲۵	۴	.۰۰۰
	جایگاه‌های سوخت	۳۲۱	۱۷۵,۲۷۷	۴	.۰۲۹

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳

نتایج آزمون کای اسکور جهت سنجش رضایت از کیفیت زندگی در شهر جدید اندیشه با توجه به جدول شماره ۵ به این صورت می‌باشد: نتایج در بعد اجتماعی و شاخص های آن به ترتیب روابط همسایه‌ها احساس امنیت برای کودکان و زنان، شلوغی و ازدحام جمعیت، ارتباطات قومی و فرهنگی، فضای مناسب برای تعامل همسایه‌ها که مقدار سطح معناداری در تمام شاخص ها کم تر از ۰/۵ می‌باشد یعنی فرض H_1 مبنی بر عدم رضایت شهروندان از شاخص ها تأیید شده و در مقابل فرض H_0 مبنی بر رضایت شهروندان از شاخص ها رد می‌شود پس فرض ما مبنی بر عدم رضایت شهروندان از بعد اجتماعی رد نمی‌شود.

نتایج آزمون در بعد اقتصادی و شاخص های آن به ترتیب شامل توزیع مغازه‌ها، دسترسی به مراکز تجاری، تنوع خدماتی مراکز تجاری، تسهیلات جانبی مراکز تجاری می‌باشد؛ که نشان می‌دهد سطح معنی‌داری دو شاخص توزیع مغازه‌ها و تنوع خدماتی مراکز تجاری بالاتر از ۰/۵ می‌باشد بدین که فرض H_1 مبنی بر عدم رضایت شهروندان رد می‌شود و فرض H_0 مبنی بر رضایت شهروندان تأیید می‌شود و سطح معنی‌داری دو شاخص دسترسی به مراکز تجاری و تسهیلات جانبی مراکز تجاری کم تر از ۰/۵ می‌باشد که نشان‌دهنده عدم رضایت شهروندان می‌باشد.

نتایج آزمون در بعد کالبدی - محیطی و شاخص های آن به ترتیب شامل میزان کیفیت منزل مسکونی، مصالح باکیفیت، مساحت مسکن، پیاده‌روها، مسیر دوچرخه‌سواری، تعداد پارکینگ، فضای سبز و فضای بازی کودکان می‌باشد در این بعد سطح معنی‌داری تمام شاخص ها کم تر از ۰/۵ است بدین معنی که فرض H_1 مبنی بر عدم رضایت شهروندان از بعد کالبدی - محیطی تأیید می‌شود و فرض H_0 مبنی بر رضایت شهروندان رد می‌شود.

نتیجه شاخص های بعد زیست‌محیطی بر اساس آزمون کای اسکور به ترتیب شامل بو، سروصدا، آلودگی هوا، کیفیت آب می‌باشد که همانند بعد کالبدی - محیطی سطح معنی‌داری در تمام شاخص ها کم تر از ۰/۵ می‌باشد. بدین معنی که فرض ما مبنی بر عدم رضایت شهروندان تأیید می‌شود. در بعد رفاهی - خدماتی نتیجه شاخص های آن بدین گونه بوده است: دسترسی به مدارس، امکانات ورزشی، فضاهای باز عمومی شهر، امکانات بهداشتی - درمانی، تعداد کتابخانه، کیفیت کتابخانه‌ها. در این بعد نتیجه نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری در تمام شاخص ها کم تر از ۰/۵ می‌باشد. بدین معنی که فرض عدم رضایت شهروندان از بعد رفاهی - خدماتی تأیید می‌شود و فرض رضایت شهروندان از بعد

رفاهی - خدماتی رد می‌شود. در آخرین بعد در نظر گرفته‌شده جهت سنجش کیفیت زندگی نتایج بدین‌صورت آورده شده است: جمع‌آوری زباله، سیستم حمل‌ونقل عمومی، سیستم فاضلاب، جایگاه‌های سوخت. سطح معنی‌داری تمام شاخص‌های این بعد کم‌تر از ۰/۵ شده است در تحلیل آن می‌توان گفت که فرض H_1 مبنی بر عدم رضایت شهروندان از شاخص‌های بعد تسهیلات و زیرساخت‌های شهری تأیید می‌شود و فرض H_0 مبنی بر رضایت شهروندان از شاخص‌ها رد می‌شود.

به‌طور کلی می‌توان گفت در شهر جدید اندیشه شهروندان به جزء دو شاخص توزیع مغازه‌ها و تنوع خدماتی مراکز تجاری از بقیه شاخص‌ها رضایت ندارند. در مجموع سطح کیفیت زندگی بر اساس نظر ساکنان شهر بسیار پایین می‌باشد.

نتایج فرضیه اول با تحقیق سیف‌الدینی و خزاعی (۱۳۹۱)، همسو می‌باشد که نشان داد شهر اندیشه دارای مشکلاتی نظیر؛ کمبود امکانات آموزشی همچون مدارس و شلوغی آن‌ها، عدم امنیت، مشکلات رفت‌وآمد به تهران، کمبود امکانات تفریحی و گذران اوقات فراغت، کمبود امکانات بهداشتی و درمانی همچون بیمارستان، کمبود امکانات مثل بانک، بیکاری، کمبود آب و برق، شلوغی می‌باشد.

همچنین نتیجه این فرضیه با تحقیق شکوهی و همکاران در سال ۱۳۹۱ همسو می‌باشد که نشان داده است که مطالعات نشان می‌دهد کمابیش نیمی از جمعیت؛ یعنی ۵۵٪ خانوارها برای تأمین و برآورد نیازهای گفته‌شده به تهران، ۱۲٪ به شهریار و ۸٪ به کرج می‌روند، تنها ۲۵٪ افراد مورد مطالعه این نیازها را در شهر جدید اندیشه برآورده می‌کنند. کمبود امکانات شهری از مهم‌ترین دلایل مرتبط با این مسأله است؛ بنابراین شهر اندیشه از لحاظ خودکفایی شغلی و تأمین خدمات شهری نتوانسته آن‌طور که باید و شاید، نیازها را برآورده کند. کمبود مراکز خرید در مقایسه با مراکز تولیدی تهران، کمبود تنوع و از همه مهم‌تر نزدیکی به تهران از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در این زمینه است. کمبود امکانات تفریحی و گذران اوقات فراغت باعث شده بیش‌تر ساکنان ترجیح دهند به تهران سفر کنند و شهرداری شهر جدید اندیشه نتوانسته است در مقایسه با جمعیت، امکانات چشمگیری فراهم کند. در زمینه امور پزشکی و درمانی نیز وضع به همین‌گونه است. وضعیت پزشکی و درمانی این شهر با مراکز درمانی و پزشکی تهران مقایسه کردنی نیست؛ به‌ویژه این که از شش مرکز درمانی شهر جدید اندیشه، سه مرکز با نظارت بخش خصوصی اداره می‌شود. در حقیقت در شهر اندیشه، امکان برآورد کلیه نیازهای مورد مطالعه در سطح

اولیه وجود دارد، اما در سطح گسترده‌تر آن کمبودهایی وجود دارد. هرچه شهر توانایی بیش تری در تأمین امکانات و خدمات شهری داشته باشد، از میزان وابستگی به کلان شهر کاسته می‌شود. فراهم ساختن امکانات اقتصادی- اجتماعی، آموزش و پرورش مناسب، شبکه خدمات بهداشتی و درمانی، امکانات تفریحی و گذران اوقات فراغت و... از جمله این نیازها است (شکوهی و همکاران، ۱۳۹۱: ۸۱).

یافته‌های تحقیق خزاعی نژاد در تأیید یافته‌های این پژوهش می‌باشد بدین ترتیب که در رابطه وضعیت خدماتی شهر جدید اندیشه به این نتایج دست‌یافته که فاز یک شهر جدید اندیشه نسبت به سایر فازها وضعیت مطلوب‌تری دارد. در این فاز ورزشگاه، مراکز خرید، بانک و... وجود دارد. فاز ۳ نیز از این نظر در وضعیت تقریباً مشابهی قرار دارد؛ اما متأسفانه در فازهای دو، چهار و پنج کمبودهایی در تمامی موارد ذکر شده به چشم می‌خورد. ساکنین این فازها حتی برای تأمین مایحتاج روزانه مجبور به طی مسافت طولانی هستند. شلوغی بیش‌ازحد بانک‌ها در شهر نیز دلیل عدم وجود و پراکندگی مناسب آن در سطح شهر و در فازهای مختلف است. به‌طور کلی بیان‌شده است که شهر جدید اندیشه در تأمین نیازمندی‌های عمومی ساکنین چندان موفق نبوده و نتوانسته همچون یک شهر مستقل و بدون وابستگی به شهرهای اطراف نیازهای ساکنین خود را برآورده سازد (خزاعی نژاد، ۱۳۸۷: ۲۰۰).

اکنون برای این که عوامل مورد بررسی شده اولویت‌بندی شود آزمون فریدمن استفاده شده است که آزمون فریدمن یک آزمون ناپارامتری می‌باشد و زمانی کاربرد دارد که نظرات یک گروه را در چند زمینه مورد بررسی قرار داده شود و بر اساس نظرات افراد این گروه، اولویت هر کدام از موارد را بر اساس رتبه‌بندی معنی‌دار مشخص شود.

جدول شماره ۶: نتیجه آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی شاخص‌ها

میانگین	شاخص	میانگین	شاخص
۹/۵۳	مسیر دوچرخه‌سواری	۱۷/۹۶	کیفیت آب
۱۰/۳۶	تعداد کتابخانه	۱۸/۱۴	سروصدا
۱۱/۳۹	کیفیت کتابخانه	۱۸/۳۶	ارتباطات قومی و فرهنگی
۱۱/۴۹	تعداد پارکینگ	۱۸/۵۴	آلودگی هوا خاک
۱۲/۸۴	تسهیلات جانبی مراکز تجاری	۱۹	شلوغی و ازدحام جمعیت
۱۳/۲۶	امکانات ورزشی	۱۹/۰۹	دسترسی به مدارس
۱۳/۸۱	بو ناشی از آشغال	۱۹/۴۲	مصالح باکیفیت
۱۳/۹۷	فضای سبز و فضای بازی کودکان	۱۹/۶۴	میزان کیفیت منزل مسکونی
۱۴/۸۸	فضاهای باز عمومی در شهر	۲۰/۰۵	تنوع خدماتی مراکز تجاری
۱۵/۳۱	روابط همسایه‌ها	۲۰/۰۶	سیستم فاضلاب
۱۵/۶	فضا برای روابط همسایه‌ها	۲۰/۳۲	جایگاه‌های سوخت
۱۵/۸۴	امکانات بهداشتی درمانی	۲۰/۸۸	جمع‌آوری زباله
۱۶/۴۸	پیاده‌روها	۲۱	سیستم حمل‌ونقل عمومی
۱۶/۶۱	احساس امنیت برای کودکان و زنان	۲۲/۲۶	توزیع مغازه‌ها
۱۷/۸۳	مساحت مسکن	۲۲/۶۴	دسترسی به مراکز تجاری

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳

با توجه آزمون فریدمن شاخص‌های رضایتمندی بر اساس میانگین رتبه‌بندی شده‌اند بالاترین میانگین نشان‌دهنده این است که از شرایط خوبی برخوردار است و پایین‌ترین نشان‌دهنده شرایط بد آن شاخص می‌باشد. نتایج گویای این است که بر اساس نظر شهروندان شهر جدید اندیشه پایین‌ترین میانگین در بین شاخص‌ها را شاخص مسیر دوچرخه‌سواری و بالاترین میانگین را شاخص دسترسی به مراکز تجاری کسب کرده‌اند.

فرضیه اول: به نظر می‌رسد میزان رضایت از کیفیت زندگی در بین مردان و زنان متفاوت است.

جدول شماره ۷: آزمون یومن - وایت نی جهت بررسی میزان رضایت از زندگی در بین زنان و مردان

جنس	تعداد	میانگین رتبه‌ها	مجموع رتبه‌ها	آماره u	Z	Sig سطح معناداری
مرد	۱۶۴	۱۳۵,۵۲	۲۲۲۲۵,۵۰	۸۶۹۵,۵۰۰	-۵,۳۲۲	***,
زن	۱۵۷	۱۸۷,۶۱	۲۹۴۵۵,۵۰			
کل	۳۲۱					

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق می‌توان گفت مقدار سطح معنی‌داری آزمون کم‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد (sig=.۰۰۰) یعنی فرض H_1 مبنی بر تفاوت میزان رضایت از زندگی در بین مردان و زنان تأیید می‌شود و فرض H_0 مبنی بر عدم تفاوت رضایت از کیفیت زندگی در بین مردان و زنان رد می‌شود. بدین معنی که به لحاظ آماری تفاوت میزان رضایت از زندگی در بین مردان و زنان معنی‌دار است.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد بین سن و رضایت از شاخص‌های کیفیت زندگی در شهر جدید اندیشه رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۸: آزمون اسپیرمن جهت بررسی رابطه بین سن و رضایت از کیفیت زندگی

اسپیرمن		آزمون متغیر
R	Sig	
.۰۹۸	.۰۸۰,	سن
		رضایت از شاخص‌ها

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳

با توجه به جدول شماره ۸ مشاهده می‌شود که مقدار به‌دست‌آمده برای sig و R در آزمون همبستگی اسپیرمن ۰/۰۸۰ و ۰/۰۹۸؛ و چون مقدار sig بیش‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد فرضیه H_1 رد می‌شود و H_0 تأیید می‌شود بدین معنی که بین سن و رضایت از شاخص‌های کیفیت زندگی رابطه معناداری وجود ندارد با افزایش سن میزان نظر رضایت زندگی تغییر نمی‌کند.

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد میزان رضایت از شاخص‌های کیفیت زندگی در بین گروه‌های شغلی پاسخ‌گویان متفاوت است.

جدول شماره ۹: نتیجه آزمون کرسکال - والیس جهت بررسی میزان رضایت در بین گروه‌های

شغلی

گروه‌های شغلی	فراوانی	میانگین رتبه‌ها	کای اسکور	درجه آزادی	سطح معناداری
دولتی	۴۸	۱۸۶,۸۳	۱۳,۶۹۱	۵	.۰۱۸
خصوصی	۵۴	۱۴۱,۱۱			
آزاد	۹۵	۱۴۶,۳۶			
بیکار	۲۱	۱۸۳,۷۹			
محصل	۳۵	۱۶۷,۶۰			
خانه‌دار	۶۸	۱۶۸,۵۷			
کل	۳۲۱	-			

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳

با توجه اطلاعات جدول شماره ۹ سطح معنی‌داری آزمون کرسکال - والیس کوچک‌تر از ۰/۵ می‌باشد فرض تفاوت گروه‌های شغلی تأیید می‌شود و در مقابل فرض یکسانی آن‌ها رد می‌شود. بدین معنی که تفاوت سطح رضایت از کیفیت زندگی در بین گروه‌های شغلی پاسخ‌گویان به لحاظ آماری معنی‌دار است.

فرضیه چهارم: به نظر می‌رسد بین میزان رضایت از کیفیت زندگی قبل از آگاهی سؤالات شاخص‌ها و بعد از آگاهی از سؤالات شاخص‌ها تفاوت وجود دارد.

جدول شماره ۱۰: نتیجه آزمون ویلکاکسون جهت بررسی میزان سطح رضایت از کیفیت زندگی

قبل از آگاهی از شاخص‌ها و بعد از آگاهی از شاخص‌ها

مجموع رتبه‌ها	رتبه مثبت	رتبه منفی	رتبه برابر	Z	سطح معناداری
۸۸,۶۶	۱۱۲	۶۶	۱۴۱	.۳,۳۲۲	.۰۰۱
۹۰,۸۰					

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳

با توجه به نتایج آزمون ویلکاکسون ($Z=۳,۳۲۲$, $Sig=.۰۰۱$) باید گفت تفاوت میزان از رضایت از کیفیت زندگی قبل از سؤالات شاخص ها و بعد از سؤالات شاخص ها معنی دار است. نتیجه تحقیق دلالت بر تأیید فرض H_1 مبنی بر تفاوت میزان رضایت از کیفیت زندگی قبل از آگاهی از شاخص ها و بعد از آگاهی شاخص ها در شهر جدید اندیشه و رد فرض H_0 مبنی بر عدم تفاوت دارد. همچنین چون تعداد و میانگین رتبه‌های بعد (مثبت) از تعداد و میانگین رتبه‌های قبل (منفی) بیش تر است، بنابراین میزان رضایت ساکنین از کیفیت زندگی بعد از آگاهی از شاخص ها بیش تر می‌باشد.

فرضیه پنجم: به نظر می‌رسد مدت اقامت ساکنان بر میزان رضایت آن‌ها از کیفیت زندگی مؤثر می‌باشد.

جدول شماره ۱۱: نتیجه آزمون رگرسیون تک جهت بررسی تأثیر مدت اقامت بر رضایت از کیفیت زندگی

سطح معناداری	T	ضریب استاندارد	ضریب غیراستاندارد		نام متغیر
		Beta	خطا B	B	
.۰۷۱	۱,۸۰۹	۰,۱۰۱	۰,۴۱,	۰,۷۳,	مدت اقامت

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۱۱ مشاهده می‌شود که میزان سطح معناداری بیش تر از $۰/۰۵$ می‌باشد بدین معنی که مدت اقامت بر رضایت از زندگی مؤثر نمی‌باشد و با افزایش مدت اقامت میزان رضایت از زندگی افزایش پیدا نمی‌کند.

نتیجه‌گیری

از دهه ۱۳۶۰ احداث شهرهای جدید در ایران، به‌عنوان یک راه‌حل اساسی در نظام شهرنشینی کشور آغاز شده است. اکنون پس از گذشت نزدیک به سه دهه ارزیابی عملکرد آن‌ها ضروری به نظر می‌رسد. ارزیابی عملکرد می‌توان از نظر توسعه کالبدی، جمعیت‌پذیری، ایجاد اشتغال و سنجش حس تعلق و سنجش کیفیت زندگی صورت پذیرد. به‌طور کلی به‌منظور موفقیت، هر شهر جدید ناگزیر است برای ساکنان خود شغل‌های موردنیاز را تهیه کند، احتیاجات روزان آن‌ها را برطرف کند، امکانات تفریحی برای مردم فراهم آورد و بالاخره برای هر طبقه و گروهی واحدهای مسکونی مشخص بیابد. برای شهرهای جدید تنها جذب جمعیت کافی نیست، بلکه حفظ مهاجران در این شهرها اهمیت فراوانی دارد. در این

میان قصد و تمایل ماندگاری در شهر و میزان احساس رضایت از وضعیت موجود شهر جدید حائز اهمیت است. اگر شهرهای جدید بتوانند نیازهای ساکنان را با در نظر گرفتن برداشت فردی آن‌ها و رضایتمندی از محیط شهر برآورند، نقش مهمی در جذب سرریز جمعیت مادر شهر خود خواهند داشت. شهر جدید اندیشه با وجود کمک‌های متعدد نمی‌تواند همانند مادر شهر خود، تهران باشد، زیرا جذابیت‌های خاص آن را ندارد و با توجه به این که بافاصله جغرافیایی تعیین‌شده در اطراف تهران ساخته شده است، به راحتی نمی‌تواند خود را تکمیل کند و مجبور است به عنوان شهر اقماری و وابسته در کنار این متروپل قرار بگیرد. فقدان سازمان دهی صحیح و منطقی در تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی برای سرمایه‌گذاری در این شهر کاملاً محسوس است. جدا از ناکافی بودن سرمایه‌گذاری‌های دولتی، مدیریت بهینه‌سازی در سطح کلی برای شهر جدید اندیشه وجود نداشته یا کارآمد عمل نکرده است؛ بنابراین هدف اصلی این پژوهش سنجش کیفیت زندگی و پی بردن به این که آیا با مداخله در آن‌ها می‌توان به میزان رضایتمندی مطلوب دست یافت، می‌باشد. در این پژوهش بعد از مرور متون نظری و تجارب علمی مرتبط شاخص‌های مورد بررسی کیفیت زندگی انتخاب گردیده و اطلاعات مورد نیاز طریق پرسش نامه گردآوری گردید. جهت سنجش کیفیت زندگی شهری در شهر جدید اندیشه از ۳۱ شاخص در ۶ بعد اجتماعی، بعد اقتصادی، کالبدی - محیطی، بعد زیست‌محیطی، بعد رفاهی - خدماتی و بعد تسهیلات و زیرساخت‌های شهری استفاده شده است؛ که با استفاده از پرسش نامه دیدگاه شهروندان و سطح رضایت آن‌ها از شاخص‌ها مشخص گردید. همچنین برای انجام این تحقیق ۶ فرضیه طرح گردیده است. جهت بررسی فرضیه اصلی آزمون کای اسکور تک متغیره استفاده شده است. نتایج این آزمون نشان داده است که، شهروندان در شهر جدید اندیشه به جزء دو شاخص توزیع مغازه‌ها و تنوع مراکز خدماتی تجاری از بقیه شاخص‌ها رضایت نداشتند (این نتیجه همسو با تحقیق خزاعی و نژاد و سیف‌الدینی در سال ۱۳۹۱ می‌باشد که تنها ۴۶ درصد از زندگی در این شهر رضایت کامل داشته‌اند و ۵۵ درصد مردم تمایل به مهاجرت از این شهر را دارند) و این نشان می‌دهد که شهر جدید اندیشه در دستیابی به یکی از اهداف خود - محیط مناسب جهت زندگی - چندان موفق نبوده است. ولی بررسی‌های دیگر پژوهش نشان داده است که این شهر ۵ سال زودتر از سال افق (۱۳۹۵، ۱۱۰۰۰۰ هزار نفر) جمعیت مورد نظر را جذب کرده است، علت این امر در قیمت ارزان زمین و واحدهای مسکونی ارائه شده به متقاضیان و همچنین نزدیکی شهر مذکور به نواحی صنعتی، خدماتی

محور غرب استان تهران و نزدیک این شهر به کلان شهر تهران، می‌باشد این نتیجه همسو با تحقیق تیموری و کیوان در سال ۱۳۹۰ و همچنین شکوهی و همکاران در سال ۱۳۹۱ می‌باشد و این ضرورت توجه به عوامل عدم موفقیت بیش‌ازپیش آشکار می‌شود. نتیجه فرضیه فرعی اول با استفاده آزمون یومن - وایت نی بدین گونه بوده است که بین زنان و مردان از نظر میزان رضایت از شاخص های کیفیت زندگی تفاوت وجود دارد. با استفاده آزمون اسپیرمن مشخص گردید بین سن و رضایت از شاخص ها رابطه وجود ندارد؛ یعنی افزایش سن نمی‌تواند میزان رضایت از شاخص های کیفیت زندگی را افزایش دهد. جهت بررسی فرضیه سوم آزمون کرسکال والیس استفاده گردید که نشان داد که در بین گروه‌های شغلی از نظر میزان رضایت از زندگی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. فرضیه چهارم بدین‌صورت طرح گردید که بین رضایت از کیفیت زندگی قبل از آگاهی از شاخص ها و عینیت‌ها با بعد از آگاهی و شناخت شاخص های در نظر گرفته‌شده تفاوت وجود دارد که نتیجه به‌دست‌آمده نشان داده است که میزان رضایت از کیفیت از زندگی بعد از آگاهی از شاخص ها بیش تر از مرحله قبل بوده است. سرانجام در فرضیه پنجم تأثیر مدت اقامت بر میزان کیفیت زندگی موردبررسی قرار گرفت که نتیجه مشخص شد که مدت اقامت بر میزان رضایت از زندگی مؤثر نمی‌باشد. به‌طورکلی فرضیه‌های این پژوهش این نتیجه را آشکار می‌کنند که شهر جدید اندیشه باوجود تحقق جمعیت پیش‌بینی‌شده از نظر شاخص های کیفیت زندگی در شرایط مطلوبی قرار ندارد درواقع می‌توان گفت گرچه شهر اندیشه به علت مواردی مانند ارزانی مسکن نسبت به شهر تهران، نزدیکی به شهر تهران و دسترسی راحت به شهر تهران و شهرهای هم‌جوار به افق جمعیتی موردنظر دست پیدا کرده است ولی پژوهش‌های انجام‌شده و نتایج این پژوهش بیانگر این مطلب می‌باشد که ساکنان از شاخص های کیفیت زندگی در این شهر رضایت ندارند و شهروندان برای خدمات بهداشتی، تفریحی و... به شهر تهران مراجعه می‌کنند.

در پایان باید اضافه کرد که اهداف اصلی پژوهش، یعنی سنجش کیفیت زندگی از دیدگاه شهروندان در شهر جدید اندیشه و شناسایی عوامل مؤثر بر رضایتمندی از کیفیت زندگی، محقق شد و اهداف فرعی، جلب‌توجه تصمیم گیران، تصمیم سازان، طراحان و مجریان ایجاد شهرهای جدید به مسأله مهم کیفیت محیط زندگی استفاده‌کنندگان و هشدار به وجود بحران کیفیت در شهرها به‌ویژه شهرهای جدید در پی انعکاس نتایج حاصل از این پژوهش محقق خواهد شد.

منابع و مأخذ:

- ۱- اجزاء شکوهی، م.، قرخلو، م.، خزاعی نژاد، ف. ۱۳۹۱. عوامل مؤثر در جمعیت پذیری شهرهای جدید اقماری (مطالعه موردی: شهر جدید اندیشه)، مجله پژوهش‌های جغرافیای انسانی دانشگاه تهران، ۴۴(۷۹): ۷۵-۸۶.
- ۲- ایرانشاهی، ا.، دلاکه، ح.، ثمره، ح.، دادخواه، م. ۱۳۹۴. ارزیابی کیفیت‌های فضایی در شهرهای جدید با استفاده از مدل فرآیند سلسله مراتبی AHP نمونه موردی: شهر جدید بهارستان، فصلنامه آمایش محیط، ۱۰(۳۶): ۱-۲۴.
- ۳- آخوندی، ع.، برکیور، ن.، اسدی، ا.، طاهرخانی، ح.، بصیرت، م.، زندی، گ. ۱۳۸۶. حاکمیت شهر- منطقه تهران: چالش‌ها و روندها، نشریه هنرهای زیبا، ۲۹: ۵-۱۶.
- ۴- تیموری، پ.، کیوان، ن. ۱۳۹۰. عملکرد شهرهای جدید و تمرکززدایی جمعیت از منطقه شهری تهران (مطالعه موردی شهر جدید اندیشه)، فصل‌نامه آمایش محیط، ۹۰-۱۲۴: ۱۸.
- ۵- حافظ نیا، م.ر. ۱۳۸۷. مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، چاپ چهاردهم زمستان، انتشارات سمت، ۳۳۴ صفحه.
- ۶- خزاعی نژاد، ف.، سیف‌الدینی، ف. ۱۳۹۱. ارزشیابی عملکرد شهر جدید اندیشه، مجله علمی-پژوهشی آمایش سرزمین، ۴(۲): ۷۵-۹۶.
- ۷- خزائی نژاد، ز.، شاعلی، ج. ۱۳۸۹. بررسی عوامل تأثیرگذار بر توسعه یا تهدید پایداری در شهر جدید اندیشه، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، ۸(۳۰): ۷۹-۹۵.
- ۸- خواجه، ع.، مهدوی، ش.، سوری، ف.، صمدی، ر. ۱۳۹۱. ارزیابی و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی شهری؛ مطالعه موردی: شهر کاشان، دو فصلنامه مدیریت شهری، ۱۰(۳۰): ۲۸۵-۲۹۶.
- ۹- رفیعیان، م.، مولودی، ج.، پورطاهری، م. ۱۳۹۰. سنجش کیفیت محیط شهری در شهرهای جدید مطالعه موردی: شهر جدید هشتگرد، فصلنامه مدرس علوم انسانی - برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۱۵(۳): ۱۹-۳۸.
- ۱۰- زبردست، ا.، بنی عامریان، م. ۱۳۸۹. بررسی ارتباط میان شاخص‌های عینی و ذهنی خدمات عمومی کیفیت زندگی شهری در شهر جدید هشتگرد، دو فصلنامه معماری و شهرسازی دانشگاه هنر، ۲(۳): ۵-۲۲.
- ۱۱- سیف‌الدینی، ف. ۱۳۸۱. مبانی برنامه‌ریزی شهری، انتشارات آبیژ، ۲۴۸ صفحه.

- ۱۲- شرکت مهندسان مشاور شهر و برنامه. ۱۳۸۲. طرح تفصیلی شهر جدید اندیشه.
- ۱۳- صادقی، ش. ۱۳۸۰، مکان‌یابی کاربری اراضی شهری با تأکید بر برنامه‌ریزی حمل‌ونقل درون‌شهری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد شهرسازی (برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای)، دانشگاه علم و صنعت ایران، ۳۵۰ صفحه.
- ۱۴- قرخلو، م.، پناهنده‌خواه، م. ۱۳۸۸. ارزیابی عملکرد شهرهای جدید در جذب جمعیت کلان شهرها مطالعه موردی: شهرهای جدید اطراف تهران، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۴۱ (۶۷): ۱۷-۲۵.
- ۱۵- قنوتی، ع.، برزگر، ص.، بابانژاد، م. ۱۳۸۹. ارزیابی مکان‌یابی شهرهای جدید در ایران (مطالعه موردی: شهر جدید اندیشه)، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، ۲(۵): ۱۴۷-۱۶۳.
- ۱۶- مرکز آمار ایران. ۱۳۹۳. سالنامه آماری کشور سال ۱۳۹۰.
- ۱۷- مهندسین پژوهش و عمران. ۱۳۷۶. طرح جامع اندیشه، جلد ۱.
- ۱۸- نظم‌فر، ح.، محمدی، چ. ۱۳۹۶. سنجش کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی: منطقه ۲ اردبیل)، ۲(۳۶): ۶۹-۹۲.
- ۱۹- وارثی، ح. ۱۳۸۲. جایگاه شهرهای جدید ایران در نظام شهرسازی، نشریه سپهر، دوره دوازدهم، ۴۷: ۱۰-۱۹.
- ۲۰- وزارت مسکن و شهرسازی، گزارش مطالعات شهر جدید اندیشه، مرحله راهبردی، مهندسین مشاور پژوهش و عمران.
- 21- LEVENT, T. B., & Nijkamp, P. (2006). Quality of urban life: A taxonomic perspective. *Studies in Regional Science*, 36(2), 269-281.
- 22- Bond. John and, Corner, Lynne, (2004), *Quality of life and older people*, London Opena University press
- 23- George, L. K., & Bearon, L. B. (1981). Quality of life in olderpersons: Meaning and measurement. *Journal of Community Health*, 6(4).
- 24- Marans, R. W. (2012). Quality of urban life studies: An overview and implications for environment-behaviour research. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 35, 9-22.

-
- 25- Myers, D. (1987). Community-relevant measurement of quality of life: A focus on local trends. *Urban Affairs Quarterly*, 23(1), 108-125.
- 26- Hui, E. C., & Lam, M. C. (2005). A study of commuting patterns of new town residents in Hong Kong. *Habitat International*, 29(3), 421-437.
- 27- Oktay, D., & Rustemli, A. (2010). Measuring the quality of urban life and neighbourhood satisfaction: Findings from Gazimagusa (Famagusta) area study. *International journal of social sciences and humanity studies*, 2(2), 27-37.
- 28- www.andishehcity.ir

